

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 11ης Ιουνίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών — Οδηγία 2002/22/ΕΚ — Άρθρα 4, 9, 13 και 32 — Υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας και κοινωνικές υποχρεώσεις — Παροχή προσβάσεως από σταθερή θέση και παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών — Προσιτότητα των τιμολογίων — Ειδικές τιμολογιακές επιλογές — Χρηματοδότηση των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας — Υποχρεωτικές πρόσθετες υπηρεσίες — Υπηρεσίες κινητών επικοινωνιών και/ή συνδέσεων στο διαδίκτυο»

Στην υπόθεση C-1/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Grondwettelijk Hof (Βέλγιο) με απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Ιανουαρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

Base Company NV, πρώην KPN Group Belgium NV,

Mobistar NV

κατά

Ministerraad,

παρισταμένης της:

Belgacom NV,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Μ. Pešič, πρόεδρο τμήματος, Α. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (εισηγητή) και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 12ης Νοεμβρίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— οι Base Company NV και Mobistar NV, εκπροσωπούμενες από τους T. De Cordier και E. Taelman, advocaten,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

- η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Van Holm και M. Jacobs, επικουρούμενες από τους S. Depré και D. Schrijvers, advocaten,
- το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, εκπροσωπούμενο από τους R. van de Westelaken και J. Rodrigues,
- το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τις I. Šulce και K. Michael καθώς και από τον J. Herrmann,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την L. Nicolae καθώς και από τους G. Braun, F. Wilman και P.-J. Loewenthal,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 29ης Ιανουαρίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 9 και 32 της οδηγίας 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας) (ΕΕ L 108, σ. 51), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/136/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ L 337, σ. 11, στο εξής: οδηγία για την «καθολική υπηρεσία»), καθώς και το κύρος της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» σε σχέση με την αρχή της ίσης μεταχείρισεως, όπως αυτή κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως διαφοράς μεταξύ της Base Company NV (στο εξής: Base Company) και της Mobistar NV (στο εξής: Mobistar) με το Ministerraad (Υπουργικό Συμβούλιο) όσον αφορά προσφυγή ακυρώσεως κατά διατάξεων του εθνικού δικαίου που επιβάλλουν στους φορείς που παρέχουν στους καταναλωτές υπηρεσίες τηλεφωνικής επικοινωνίας από κινητά τηλέφωνα ή/και συνδέσεως στο διαδίκτυο να συνεισφέρουν στη χρηματοδότηση του καθαρού κόστους των υπηρεσιών αυτών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Κατά τις αιτιολογικές σκέψεις 4, 8, 25 και 46 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία»:
 - «(4) Η εξασφάλιση καθολικής υπηρεσίας, (δηλαδή η παροχή καθορισμένης στοιχειώδους δέσμης υπηρεσιών σε όλους τους τελικούς χρήστες σε προσιτή τιμή), είναι δυνατόν να συνεπάγεται την παροχή μερικών υπηρεσιών σε ορισμένους τελικούς χρήστες, σε τιμές που διαφέρουν από εκείνες που προκύπτουν από συνήθεις συνθήκες αγοράς. [...]
 - [...]
 - (8) Θεμελιώδης απαίτηση της καθολικής υπηρεσίας είναι να παρέχει στους χρήστες, κατόπιν αιτήματος, σύνδεση με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο από σταθερές θέσεις, σε προσιτή τιμή. [...]
 - [...]

(25) [...] Τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επιβάλλουν στους συντελεστές της αγοράς χρηματοδοτικές εισφορές που αφορούν μέτρα τα οποία δεν αποτελούν τμήμα υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας. Κάθε μεμονωμένο κράτος μέλος διατηρεί το δικαίωμα να επιβάλλει ειδικά μέτρα (εκτός του πεδίου εφαρμογής των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας) και να τα χρηματοδοτεί σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, χωρίς όμως να επιβάλλει εισφορές στους συντελεστές της αγοράς.

[...]

(46) Εφόσον ένα κράτος μέλος επιδιώκει να εξασφαλίσει την παροχή άλλων ειδικών υπηρεσιών σε ολόκληρη την επικράτειά του, οι υποχρεώσεις αυτές θα πρέπει να εκπληρώνονται στη βάση της οικονομικής απόδοσης και εκτός του πεδίου εφαρμογής των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας. [...]»

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής προβλέπει:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει τα δικαιώματα των τελικών χρηστών καθώς και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των επιχειρήσεων που παρέχουν διαθέσιμα στο κοινό δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Όσον αφορά την εξασφάλιση της παροχής καθολικής υπηρεσίας μέσα σε ένα περιβάλλον ανοικτών και ανταγωνιστικών αγορών, η παρούσα οδηγία ορίζει τη στοιχειώδη δέσμη υπηρεσιών καθορισμένης ποιότητας στις οποίες έχουν πρόσβαση όλοι οι τελικοί χρήστες, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών εθνικών [περιστάσεων], σε προσιτή τιμή και χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. Η παρούσα οδηγία καθορίζει επίσης τις υποχρεώσεις όσον αφορά την παροχή ορισμένων υποχρεωτικών υπηρεσιών, όπως η λιανική παροχή μισθωμένων γραμμών.»

5 Στο κεφάλαιο II της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών υποχρεώσεων», περιλαμβάνονται τα άρθρα της 3 έως 9, που αφορούν, αντιστοίχως, τη διάθεση της καθολικής υπηρεσίας (άρθρο 3), την παροχή πρόσβασης από σταθερές θέσεις και την παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών (άρθρο 4), τις υπηρεσίες πληροφοριών καταλόγου και τις υπηρεσίες καταλόγου (άρθρο 5), τα κοινόχρηστα τηλέφωνα (άρθρο 6), τα ειδικά μέτρα για μειονεκτούντες χρήστες (άρθρο 7), τις λεπτομέρειες σχετικά με τον καθορισμό των επιχειρήσεων που επιβαρύνονται με τις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας (άρθρο 8) και τη δυνατότητα των κρατών μελών να υποχρεώνουν αυτές τις καθορισμένες επιχειρήσεις να παρέχουν στους καταναλωτές τιμολογιακές επιλογές ή ειδικές δέσμες τιμολογίων, οι οποίες είναι διαφορετικές από τους συνηθισμένους εμπορικούς όρους, προκειμένου ιδίως να εξασφαλίζεται ότι τα άτομα με χαμηλό εισόδημα ή με ειδικές κοινωνικές ανάγκες δεν αποκλείονται από την πρόσβαση στις υπηρεσίες που αναφέρονται στο κεφάλαιο II της ίδιας οδηγίας (άρθρο 9).

6 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», με τίτλο «Διάθεση της καθολικής υπηρεσίας»:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι οι υπηρεσίες που αναφέρονται στο παρόν κεφάλαιο διατίθενται σε καθορισμένη ποιότητα σε κάθε τελικό χρήστη στην επικράτειά τους, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση, και, υπό το πρίσμα των ειδικών εθνικών [περιστάσεων], σε προσιτή τιμή.»

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Παροχή πρόσβασης από σταθερές θέσεις και παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών», ορίζει:

«1. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι κάθε εύλογο αίτημα για σύνδεση από σταθερές θέσεις με το δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών ικανοποιείται από μία τουλάχιστον επιχείρηση.

2. Η παρεχόμενη σύνδεση επιτρέπει την υποστήριξη φωνητικών επικοινωνιών, τηλεομοιοτυπικών επικοινωνιών και επικοινωνιών δεδομένων, με ρυθμούς δεδομένων που είναι επαρκείς προκειμένου να επιτρέπουν τη λειτουργική πρόσβαση στο διαδίκτυο, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες τεχνολογίες που χρησιμοποιεί η πλειονότητα των συνδρομητών και την τεχνολογική σκοπιμότητα.

3. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι κάθε εύλογο αίτημα για παροχή διαθέσιμης στο κοινό τηλεφωνικής υπηρεσίας μέσω της σύνδεσης με το δίκτυο που προβλέπεται στην παράγραφο 1, η οποία επιτρέπει τη δημιουργία και τη λήψη εθνικών και διεθνών κλήσεων ικανοποιείται από μία τουλάχιστον επιχείρηση.»

- 8 Το άρθρο 9, παράγραφοι 1 έως 3, της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Προσιτότητα τιμολογίων», έχει ως εξής:

«1. Οι εθνικές κανονιστικές αρχές παρακολουθούν την εξέλιξη και το επίπεδο των λιανικών τιμολογίων των υπηρεσιών, οι οποίες, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 7, υπάγονται στις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας και είτε παρέχονται από καθορισμένες επιχειρήσεις είτε διατίθενται στην αγορά, εάν δεν έχουν καθοριστεί επιχειρήσεις για τις υπηρεσίες αυτές, ιδίως σε σχέση με τις εθνικές τιμές καταναλωτή και το εισόδημα.

2. Αναλόγως των εθνικών συνθηκών, τα κράτη μέλη μπορούν να υποχρεώνουν τις καθορισμένες επιχειρήσεις να παρέχουν στους καταναλωτές τιμολογιακές επιλογές ή δέσμες, οι οποίες είναι διαφορετικές από τους συνήθεις εμπορικούς όρους, προκειμένου ιδίως να εξασφαλίζεται ότι τα πρόσωπα με χαμηλό εισόδημα ή με ειδικές κοινωνικές ανάγκες δεν αποκλείονται από την πρόσβαση στο δίκτυο που αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, ή από τη χρήση των υπηρεσιών που προσδιορίζονται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, και στα άρθρα 5, 6 και 7, εφόσον εμπίπτουν στις υποχρεώσεις παροχής καθολικής υπηρεσίας και παρέχονται από καθορισμένες επιχειρήσεις.

3. Εκτός από τις διατάξεις για την υποχρέωση των καθορισμένων επιχειρήσεων να παρέχουν ειδικές τιμολογιακές επιλογές ή να τηρούν ανώτατα όρια τιμών ή γεωγραφική στάθμιση των τιμών ή άλλα παρόμοια συστήματα, τα κράτη μέλη μπορούν να εξασφαλίζουν ότι παρέχεται στήριξη στους καταναλωτές οι οποίοι έχουν ανιχνευθεί ως έχοντες χαμηλό εισόδημα ή ειδικές κοινωνικές ανάγκες.»

- 9 Το άρθρο 12 της ίδιας οδηγίας προβλέπει τους λεπτομερείς τρόπους υπολογισμού του καθαρού κόστους της υποχρέωσης καθολικής υπηρεσίας το οποίο οι εθνικές κανονιστικές αρχές προσδιορίζουν στην περίπτωση που εκτιμούν ότι η παροχή της καθολικής υπηρεσίας αποτελεί αθέμιτη επιβάρυνση για τις επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί η παροχή της υπηρεσίας αυτής.
- 10 Κατά το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», με τίτλο «Χρηματοδότηση των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας»:

«Εφόσον, βάσει του υπολογισμού του καθαρού κόστους που αναφέρεται στο άρθρο 12, οι εθνικές κανονιστικές αρχές αποφαινόμενες ότι μια επιχείρηση υφίσταται αθέμιτη επιβάρυνση, τα κράτη μέλη αποφασίζουν, μετά από αίτηση μιας καθορισμένης επιχείρησης:

[...]

- β) να επιμερίσουν το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας μεταξύ των φορέων παροχής δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών υπηρεσιών.»

- 11 Το άρθρο 32 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες», προβλέπει:

«Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό πρόσθετες υπηρεσίες, πέραν των υπηρεσιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, όπως αυτή ορίζεται στο κεφάλαιο II, εντός της επικράτειάς τους. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτήν, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μηχανισμός αποζημίωσης συγκεκριμένων επιχειρήσεων.»

- 12 Το άρθρο 2, στοιχείο ι', της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο) (ΕΕ L 108, σ. 33), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 (ΕΕ L 337, σ. 37, στο εξής: οδηγία-πλαίσιο), περιλαμβάνει τους εξής ορισμούς:

«“Καθολική υπηρεσία”: ένα στοιχειώδες σύνολο υπηρεσιών, που ορίζεται στην οδηγία [για την “καθολική υπηρεσία”], συγκεκριμένης ποιότητας, διαθέσιμο για κάθε χρήστη, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική του θέση και, υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων εθνικών συνθηκών, σε προσιτή τιμή.»

Το βελγικό δίκαιο

- 13 Το άρθρο 74 του νόμου της 13ης Ιουνίου 2005 για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (*Belgisch Staatsblad* της 20ής Ιουνίου 2005, σ. 28070, στο εξής: νόμος της 13ης Ιουνίου 2005), όπως έχει τροποποιηθεί από το άρθρο 50 του νόμου της 10ης Ιουλίου 2012 που αφορά διάφορες διατάξεις για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (*Belgisch Staatsblad* της 25ης Ιουλίου 2012, σ. 40969, στο εξής: νόμος της 10ης Ιουλίου 2012), έχει ως εξής:

«§ 1. Η κοινωνική συνιστώσα της καθολικής υπηρεσίας συνίσταται στην από τους κατά τις παραγράφους 2 και 3 φορείς εκμεταλλεύσεως, οι οποίοι προσφέρουν στους καταναλωτές προσιτές στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, παροχή τιμολογιακών πλεονεκτημάτων σε ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων.

[...]

§ 2. Κάθε φορέας εκμεταλλεύσεως, ο οποίος προσφέρει στους καταναλωτές προσιτή στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του οποίου ο κύκλος εργασιών, όσον αφορά τις προσιτές στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, υπερβαίνει το ποσό των πενήντα εκατομμυρίων ευρώ, παρέχει την κατά την παράγραφο 1 κοινωνική συνιστώσα της καθολικής υπηρεσίας.

[...]

§ 3. Κάθε φορέας εκμεταλλεύσεως ο οποίος προσφέρει στους καταναλωτές προσιτή στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του οποίου ο κύκλος εργασιών, όσον αφορά τις προσιτές στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, είναι χαμηλότερος ή ίσος με το ποσό των πενήντα εκατομμυρίων ευρώ, και ο οποίος έχει δηλώσει στο Βελγικό Ίδρυμα για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες και την τηλεπικοινωνία (*Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie*, στο εξής: Ίδρυμα) την πρόθεσή του να παρέχει την προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 κοινωνική συνιστώσα της καθολικής υπηρεσίας σε σταθερό ή σε κινητό επίγειο δίκτυο ή σε αμφότερα, παρέχει τη συνιστώσα αυτή για πέντε έτη.

[...]

- 14 Το άρθρο 74/1 του νόμου της 13ης Ιουνίου 2005, όπως προστέθηκε στον ως άνω νόμο με το άρθρο 51 του νόμου της 10ης Ιουλίου 2012, έχει ως εξής:

«§ 1. Όταν το Ίδρυμα εκτιμά ότι η παροχή της κοινωνικής συνιστώσας δύναται να αποτελέσει αθέμιτη επιβάρυνση για πάροχο, ζητεί από κάθε πάροχο κοινωνικών τιμολογίων να του παράσχει τις πληροφορίες της παραγράφου 2 και προβαίνει σε υπολογισμό του καθαρού κόστους.

§ 2. Κάθε πάροχος κοινωνικών τιμολογίων ανακοινώνει στο Ίδρυμα, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες που καθορίζονται βάσει του άρθρου 137, παράγραφος 2, το αργότερο την 1η Αυγούστου του ημερολογιακού έτους που έπεται του σχετικού έτους, το τιμαριθμικά αναπροσαρμοσμένο ποσό της εκτιμήσεως του κόστους όσον αφορά το σχετικό έτος, υπολογισμένο με τη μέθοδο υπολογισμού που ορίζεται σε παράρτημα του παρόντος νόμου.

[...]

§ 3. Το Ίδρυμα διαπιστώνει την ύπαρξη αθέμιτης επιβαρύνσεως για κάθε ενδιαφερόμενο πάροχο, όταν η παροχή της κοινωνικής συνιστώσας της καθολικής υπηρεσίας έχει υπερβολικό χαρακτήρα σε σχέση με την ικανότητά του να την ανθέξει, λαμβανομένων υπόψη όλων των χαρακτηριστικών του, και ιδίως του επιπέδου του εξοπλισμού του, της χρηματοοικονομικής του καταστάσεως και του μεριδίου του στην αγορά των προσιτών στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

§ 4. Ιδρύεται ταμείο για την καθολική υπηρεσία σχετικά με τα κοινωνικά τιμολόγια, αρμόδιο για την αποζημίωση κάθε παρόχου κοινωνικών τιμολογίων για τον οποίο η παροχή της κοινωνικής συνιστώσας της καθολικής υπηρεσίας συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση και ο οποίος έχει υποβάλει σχετική αίτηση στο Ίδρυμα. Η αποζημίωση αντιστοιχεί στο καθαρό κόστος στο οποίο υποβλήθηκε ο φορέας εκμεταλλεύσεως για τον οποίο η παροχή της κοινωνικής συνιστώσας της καθολικής υπηρεσίας συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση. Το ταμείο αυτό έχει νομική προσωπικότητα, και αρμόδιο για τη διαχείρισή του είναι το Ίδρυμα.

Το ταμείο τροφοδοτείται με εισφορές οι οποίες καταβάλλονται από τους φορείς εκμεταλλεύσεως που προσφέρουν την κοινωνική συνιστώσα της καθολικής υπηρεσίας.

Οι εισφορές καθορίζονται κατ' αναλογίαν προς τον κύκλο εργασιών τους σχετικά με τις προσιτές στο κοινό υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Ο κύκλος εργασιών που λαμβάνεται υπόψη αντιστοιχεί στον προ φόρων κύκλο εργασιών που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την εντός της ημεδαπής παροχή προσιτών στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, κατά το άρθρο 95, παράγραφος 2.

Το κόστος διαχείρισεως του ταμείου αποτελείται από το σύνολο των δαπανών που συνδέονται με τη λειτουργία του ταμείου, περιλαμβανομένων των δαπανών που είναι συνυφασμένες με το να καθοριστεί υπόδειγμα κόστους στηριζόμενο σε έναν αποδοτικό θεωρητικό φορέα εκμεταλλεύσεως ανάλογα με το είδος του δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών μέσω του οποίου παρέχεται η κοινωνική συνιστώσα της καθολικής υπηρεσίας. Με βασιλικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται κατόπιν διασκέψεως του Υπουργικού Συμβουλίου, καθορίζεται το ανώτατο όριο των εξόδων διαχείρισεως του ταμείου.

Τα έξοδα διαχείρισεως του ταμείου χρηματοδοτούνται από τους κατά το δεύτερο εδάφιο φορείς εκμεταλλεύσεως, κατ' αναλογίαν προς το ποσό του κατά το τρίτο εδάφιο κύκλου εργασιών τους.

§ 5. Με βασιλικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται κατόπιν διασκέψεως του Υπουργικού Συμβουλίου και μετά από γνωμοδότηση του Ιδρύματος, καθορίζονται τα της λειτουργίας του μηχανισμού αυτού.»

- 15 Δυνάμει του άρθρου 146, δεύτερο εδάφιο, του νόμου της 10ης Ιουλίου 2012, το άρθρο 51 του νόμου της 13ης Ιουνίου 2005 παράγει τα αποτελέσματά του «από τις 30 Ιουνίου 2005».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 16 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο Βέλγος νομοθέτης, κατόπιν των αποφάσεων Επιτροπή κατά Βελγίου (C-222/08, EU:C:2010:583) και Base κ.λπ. (C-389/08, EU:C:2010:584), θέσπισε τον νόμο της 10ης Ιουλίου 2012 προκειμένου να τροποποιήσει τον μηχανισμό χρηματοδότησεως της παροχής καθολικής υπηρεσίας, ιδίως όσον αφορά τα κοινωνικά τιμολόγια των τηλεφωνικών υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στον νόμο της 25ης Απριλίου 2007, περί διαφόρων διατάξεων (IV) (*Belgisch Staatsblad* της 8ης Μαΐου 2007, σ. 25103), με τον οποίο τροποποιήθηκε και ερμηνεύθηκε ο νόμος της 13ης Ιουνίου 2005.
- 17 Στις 28 Ιανουαρίου 2013, η Base Company και η Mobistar, δύο επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες ηλεκτρονικής επικοινωνίας στο Βέλγιο, άσκησαν προσφυγή ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου με αίτημα την ακύρωση των άρθρων 50, 51 και 146 του νόμου της 10ης Ιουλίου 2012 που προβλέπουν μηχανισμό τομεακής χρηματοδότησεως, ο οποίος επιβάλλει στις επιχειρήσεις που πραγματοποιούν κύκλο εργασιών ίσο ή μεγαλύτερο από τα όρια που προβλέπει ο νόμος αυτός εισφορά επί του καθαρού κόστους της προσφοράς υπηρεσιών τηλεφωνικής επικοινωνίας από κινητά τηλέφωνα και/ή από συνδέσεις στο διαδίκτυο ως στοιχείων της «κοινωνικής συνιστώσας της καθολικής υπηρεσίας», η οποία, κατά την έννοια του εν λόγω νόμου, συνίσταται στην παροχή ειδικών τιμολογιακών όρων σε ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων.
- 18 Προς στήριξη της προσφυγής τους, η Base Company και η Mobistar προβάλλουν ιδίως ότι οι διατάξεις αυτές δεν συνάδουν με τα άρθρα 10 και 11 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τα άρθρα του 170 και 172, ούτε με τα άρθρα 9 και 32 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία».
- 19 Η Base Company και η Mobistar εκτιμούν ότι η υποχρέωση εισφοράς στη χρηματοδότηση του καθαρού κόστους από την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και/ή συνδέσεων στο διαδίκτυο την οποία υπέχουν κατόπιν των τροποποιήσεων που έγιναν με τον νόμο της 10ης Ιουλίου 2012 αντιβαίνει στο δίκαιο της Ένωσης. Οι εν λόγω επιχειρήσεις θεωρούν ότι υφίστανται δυσμενή μεταχείριση σε σχέση με τους φορολογούμενους που δεν υπέχουν υποχρέωση καταβολής εισφορών επιβαλλόμενων δυνάμει διατάξεων του εθνικού δικαίου αντίθετων προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι το άρθρο 74/1 του νόμου της 13ης Ιουνίου 2005, το οποίο προστέθηκε στο άρθρο 51 του νόμου της 10ης Ιουλίου 2012, ιδρύει ένα «Ταμείο για την καθολική υπηρεσία σχετικά με τα κοινωνικά τιμολόγια» αρμόδιο για την αποζημίωση κάθε παρόχου κοινωνικών τιμολογίων για τον οποίο η παροχή της κοινωνικής συνιστώσας της καθολικής υπηρεσίας συνιστά αθέμιτη επιβάρυνση. Το ταμείο αυτό τροφοδοτείται από τις επιχειρήσεις που προσφέρουν την εν λόγω κοινωνική συνιστώσα, καθώς και από τις επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών και/ή συνδέσεων στο διαδίκτυο. Το εν λόγω δικαστήριο διευκρινίζει ότι, θεσπίζοντας τον εν λόγω μηχανισμό χρηματοδότησεως, ο Βέλγος νομοθέτης έκανε χρήση της δυνατότητας που προβλέπεται στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία».
- 21 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι διατάξεις του νόμου της 10ης Ιουλίου 2012 είναι σύμφωνες με την οδηγία για την «καθολική υπηρεσία», δεδομένου ότι, κατά την εκτίμησή του, από το άρθρο 9 της οδηγίας αυτής απορρέει, ειδικότερα, ότι οι «φωνητικές επικοινωνίες, τηλεομοιοτυπικές επικοινωνίες και οι επικοινωνίες δεδομένων, που είναι επαρκείς προκειμένου να επιτρέπουν τη λειτουργική πρόσβαση στο διαδίκτυο», οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, αποκλείονται από την κοινωνική συνιστώσα της καθολικής υπηρεσίας. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 32 της ίδιας οδηγίας προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό πρόσθετες υποχρεωτικές υπηρεσίες, πέραν των υπηρεσιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας, αλλά ότι, στην περίπτωση αυτή, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μηχανισμός αποζημιώσεως συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

- 22 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του διαδικασίας, το Ministerraad διευκρίνισε ότι όλες οι καθολικές υπηρεσίες που προβλέπονται με τον νόμο της 10ης Ιουλίου 2012 σχεδιάστηκαν λαμβανομένου υπόψη ότι το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» καθιστά δυνατή την παροχή στηριξέως στους καταναλωτές για άλλες υπηρεσίες εκτός από αυτές που απαριθμούνται στα άρθρα 4 έως 7 της εν λόγω οδηγίας, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας και/ή των συνδέσεων στο διαδίκτυο.
- 23 Υπό τις συνθήκες αυτές το Grondwettelijk Hof (Συνταγματικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει η οδηγία [για την “καθολική υπηρεσία”], και ειδικότερα τα άρθρα της 9 και 32, την έννοια ότι το κοινωνικό τιμολόγιο για τις καθολικές υπηρεσίες καθώς και ο προβλεπόμενος στο άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας [για την “καθολική υπηρεσία”] μηχανισμός αποζημιώσεως έχουν εφαρμογή όχι μόνο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες μέσω τηλεφωνικής συνδέσεως από σταθερές θέσεις με δημόσιο δίκτυο, αλλά και για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες μέσω υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών και/ή συνδέσεων στο διαδίκτυο;
- 2) Έχει το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας [για την “καθολική υπηρεσία”] την έννοια ότι τα κράτη μέλη δύνανται να προσθέσουν στην καθολική υπηρεσία ειδικές τιμολογιακές επιλογές και για άλλες υπηρεσίες εκτός από τις οριζόμενες στο άρθρο 9, παράγραφος 2, της προαναφερθείσας οδηγίας;
- 3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, συνάδουν οι επίμαχες διατάξεις της οδηγίας [για την “καθολική υπηρεσία”] με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, όπως αυτή κατοχυρώνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 20 του Χάρτη;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου και του δεύτερου ερωτήματος

- 24 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ’ ουσίαν, εάν η οδηγία για την «καθολική υπηρεσία» έχει την έννοια ότι τα ειδικά τιμολόγια και ο μηχανισμός χρηματοδοτήσεως που προβλέπονται αντιστοίχως στα άρθρα 9 και 13, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας αυτής έχουν εφαρμογή στις υπηρεσίες κινητών επικοινωνιών και/ή συνδέσεων στο διαδίκτυο.
- 25 Πρέπει να τονιστεί ότι, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», αντικείμενο της οδηγίας αυτής είναι ο καθορισμός, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2, στοιχείο ι΄, της οδηγίας-πλαίσιου, ενός ελάχιστου συνόλου υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας, διαθέσιμων σε όλους τους τελικούς καταναλωτές, σε προσιτή τιμή υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων εθνικών περιστάσεων, χωρίς στρέβλωση του ανταγωνισμού. Το ελάχιστο αυτό σύνολο καθολικών υπηρεσιών προσδιορίζεται στο κεφάλαιο II της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία».
- 26 Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε, εντός της επικράτειάς τους, όλοι οι τελικοί χρήστες να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες που απαριθμούνται στο κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής, ανεξάρτητα από τη γεωγραφική τους θέση, σε καθορισμένο ποιοτικό επίπεδο και, υπό το πρίσμα των ειδικών εθνικών περιστάσεων, σε προσιτή τιμή.
- 27 Όπως ορίζεται στην αιτιολογική σκέψη 4 της οδηγίας αυτής, η διασφάλιση καθολικής υπηρεσίας δύναται να συνεπάγεται την παροχή μερικών υπηρεσιών σε ορισμένους τελικούς χρήστες σε τιμές που διαφέρουν από εκείνες που προκύπτουν από συνήθεις συνθήκες αγοράς.

- 28 Επομένως, κατά το άρθρο 9, παράγραφοι 1 και 2, της εν λόγω οδηγίας, τα κράτη μέλη μπορούν να υποχρεώνουν επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί η παροχή της καθολικής υπηρεσίας να προτείνουν τιμολογιακές επιλογές ή δέσμες, οι οποίες είναι διαφορετικές από τους συνήθεις εμπορικούς όρους, προκειμένου ιδίως να εξασφαλίζεται ότι τα πρόσωπα με χαμηλό εισόδημα ή με ειδικές κοινωνικές ανάγκες δεν αποκλείονται από την πρόσβαση στο ελάχιστο σύνολο της καθολικής υπηρεσίας που προσδιορίζεται στα άρθρα 4 έως 7 της ίδιας οδηγίας.
- 29 Όπως προκύπτει από το άρθρο 9, παράγραφος 3, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», εκτός από τις διατάξεις που προβλέπουν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί η παροχή της καθολικής υπηρεσίας υποχρεούνται να παρέχουν ειδικές τιμολογιακές επιλογές ή να τηρούν ανώτατα όρια τιμών ή γεωγραφική στάθμιση των τιμών ή άλλα παρόμοια συστήματα, τα κράτη μέλη μπορούν να μεριμνούν ώστε να παρέχεται στήριξη στους καταναλωτές με χαμηλό εισόδημα ή με ειδικές κοινωνικές ανάγκες.
- 30 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» προβλέπει ότι, εφόσον, βάσει του υπολογισμού του καθαρού κόστους που αναφέρεται στο άρθρο 12 της οδηγίας αυτής, οι εθνικές κανονιστικές αρχές διαπιστώνουν ότι οι επιχειρήσεις στις οποίες έχει ανατεθεί η παροχή της καθολικής υπηρεσίας, όπως ορίζονται στα άρθρα 3 έως 10 της εν λόγω οδηγίας, υφίστανται αθέμιτη επιβάρυνση, τα κράτη μέλη αποφασίζουν, μετά από αίτηση μιας από τις επιχειρήσεις αυτές, να επιμερίσουν το καθαρό κόστος των υποχρεώσεων αυτών μεταξύ των φορέων παροχής δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- 31 Από το σύνολο των διατάξεων αυτών προκύπτει ότι τα ειδικά τιμολόγια και ο μηχανισμός χρηματοδότησης που προβλέπονται στα άρθρα 9 και 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» έχουν εφαρμογή μόνο στις καθολικές υπηρεσίες που απαριθμούνται στο κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής.
- 32 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι υπηρεσίες επικοινωνιών μέσω κινητής τηλεφωνίας και /ή συνδέσεων στο διαδίκτυο εμπίπτουν στις υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας που αναφέρονται στο εν λόγω κεφάλαιο.
- 33 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», με τίτλο «Παροχή πρόσβασης από σταθερές θέσεις και παροχή τηλεφωνικών υπηρεσιών», προβλέπει ότι η σύνδεση από σταθερές θέσεις με το δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών πρέπει να επιτρέπει την υποστήριξη φωνητικών επικοινωνιών, τηλεομοιοτυπικών επικοινωνιών και επικοινωνιών δεδομένων με ρυθμούς δεδομένων που είναι επαρκείς προκειμένου να επιτρέπουν τη λειτουργική πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η παράγραφος 3 του άρθρου αυτού διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίζουν ότι κάθε εύλογο αίτημα για παροχή διαθέσιμης στο κοινό τηλεφωνικής υπηρεσίας μέσω συνδέσεως από σταθερές θέσεις με το δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών, η οποία επιτρέπει τη δημιουργία και τη λήψη εθνικών και διεθνών κλήσεων ικανοποιείται από μία τουλάχιστον επιχείρηση.
- 34 Συνεπώς, τόσο από τον τίτλο όσο και από το περιεχόμενο του άρθρου 4 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» προκύπτει ρητώς η υποχρέωση που υπέχουν τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν τη σύνδεση από σταθερές θέσεις με το δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών.
- 35 Η υποχρέωση αυτή προκύπτει επίσης από την αιτιολογική σκέψη 8 της οδηγίας αυτής στην οποία τονίζεται ότι θεμελιώδης απαίτηση της καθολικής υπηρεσίας είναι να εξασφαλίζει στους τελικούς χρήστες που το ζητούν σύνδεση σε προσιτή τιμή με το δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο από σταθερές θέσεις.
- 36 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι ο όρος «από σταθερές θέσεις» έρχεται σε αντίθεση με τον όρο «κινητή τηλεφωνία».

- 37 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι υπηρεσίες επικοινωνιών μέσω κινητού τηλεφώνου αποκλείονται, εξ ορισμού, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 46 των προτάσεών του, από το ελάχιστο σύνολο καθολικών υπηρεσιών που προσδιορίζονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», διότι η παροχή τους δεν προϋποθέτει πρόσβαση και σύνδεση από σταθερή θέση με το δημόσιο δίκτυο επικοινωνιών. Ομοίως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι υπηρεσίες συνδέσεως στο διαδίκτυο που παρέχονται μέσω υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας δεν εμπίπτουν στο εν λόγω ελάχιστο σύνολο. Αντιθέτως, οι υπηρεσίες συνδέσεως στο διαδίκτυο περιλαμβάνονται στο σύνολο αυτό εάν η παροχή τους προϋποθέτει σύνδεση στο διαδίκτυο από σταθερή θέση.
- 38 Επιπλέον, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 32 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό, εντός της επικράτειάς τους, υποχρεωτικές πρόσθετες υπηρεσίες, πέραν των υπηρεσιών στο πλαίσιο των υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας που προσδιορίζονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής.
- 39 Συναφώς, οι αιτιολογικές σκέψεις 25 και 46 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» ορίζουν ότι τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να επιβάλουν ειδικά μέτρα, τα οποία πρέπει να ικανοποιούν το κριτήριο της οικονομικής απόδοσης και να μην εμπίπτουν στην καθολική υπηρεσία.
- 40 Συνεπώς, τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να θεωρήσουν τις υπηρεσίες επικοινωνιών μέσω κινητών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών συνδέσεως στο διαδίκτυο που παρέχονται μέσω υπηρεσιών επικοινωνιών κινητής τηλεφωνίας, ως υποχρεωτικές πρόσθετες υπηρεσίες, κατά την έννοια του άρθρου 32 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία».
- 41 Ωστόσο, δυνάμει του άρθρου αυτού, όταν τα κράτη μέλη αποφασίζουν να καθιστούν διαθέσιμες στο κοινό, εντός της επικράτειάς τους, υποχρεωτικές πρόσθετες υπηρεσίες, δεν επιτρέπεται να επιβάλλεται μηχανισμός χρηματοδότησεως των υπηρεσιών αυτών με τη συμμετοχή συγκεκριμένων επιχειρήσεων. Επομένως, ο μηχανισμός χρηματοδότησεως του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» δεν μπορεί να καλύπτει και τις υπηρεσίες αυτές.
- 42 Συγκεκριμένα, όπως τονίζεται στην αιτιολογική σκέψη 25 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να επιβάλλουν στους συντελεστές της αγοράς χρηματοδοτικές εισφορές που αφορούν μέτρα τα οποία δεν αποτελούν τμήμα υποχρεώσεων καθολικής υπηρεσίας. Επομένως, μολονότι κάθε κράτος μέλος παραμένει ελεύθερο να χρηματοδοτεί τα ειδικά μέτρα τηρουμένου του δικαίου της Ένωσης, δεν μπορεί ωστόσο να τα χρηματοδοτεί μέσω εισφορών από φορείς της αγοράς.
- 43 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η οδηγία για την «καθολική υπηρεσία» έχει την έννοια ότι τα ειδικά τιμολόγια και ο μηχανισμός χρηματοδότησεως που προβλέπονται αντιστοίχως στα άρθρα 9 και 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής έχουν εφαρμογή μόνο στις υπηρεσίες συνδέσεως στο διαδίκτυο που απαιτούν σύνδεση με το διαδίκτυο από σταθερή θέση, και όχι στις υπηρεσίες κινητών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων στο διαδίκτυο που παρέχονται μέσω των εν λόγω υπηρεσιών κινητών επικοινωνιών. Εάν οι υπηρεσίες αυτές καταστούν διαθέσιμες στο κοινό, εντός της επικράτειας, ως «υποχρεωτικές πρόσθετες υπηρεσίες», κατά την έννοια του άρθρου 32 της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία», η χρηματοδότησή τους δεν επιτρέπεται να εξασφαλιστεί, στο εθνικό δίκαιο, με μηχανισμό στον οποίο θα συμμετέχουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 44 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, εάν, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, τα άρθρα 9 και 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία» είναι έγκυρα από την άποψη της αρχής της ισότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη.

- 45 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, οσάκις ενώπιον εθνικού δικαστηρίου τίθεται ερώτημα σχετικά με το κύρος πράξεως εκδοθείσας από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εν λόγω εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να κρίνει αν η απόφαση του Δικαστηρίου επί του οικείου ζητήματος είναι αναγκαία για την έκδοση της δικής του απόφασεως και, επομένως, να ζητήσει από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί του εν λόγω ερωτήματος. Συνεπώς, εφόσον τα ερωτήματα που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο αφορούν το κύρος κανόνων του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει (διάταξη Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, σκέψη 16 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 46 Ωστόσο, από το πνεύμα συνεργασίας που πρέπει να πρυτανεύει στη διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να εκθέσει, με την απόφαση περί παραπομπής, τους συγκεκριμένους λόγους για τους οποίους κρίνει ότι είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς η απάντηση στα ερωτήματά του ως προς την ερμηνεία ή το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης (διάταξη Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 47 Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό το εθνικό δικαστήριο να παραθέσει ειδικότερα τους ακριβείς λόγους για τους οποίους ζητεί διευκρινίσεις ως προς το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και να εκθέσει τους λόγους ακυρότητας τους οποίους, συνεπακόλουθα, θεωρεί ότι μπορούν να γίνουν δεκτοί (διάταξη Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, σκέψη 22 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 48 Πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα πληροφοριακά στοιχεία που περιέχονται στις αποφάσεις περί παραπομπής όχι μόνον παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να δώσει χρήσιμες απαντήσεις, αλλά και επιτρέπουν στις κυβερνήσεις των κρατών μελών και στα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν παρατηρήσεις κατά το άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο Δικαστήριο απόκειται να μεριμνά για τη διασφάλιση της δυνατότητας αυτής, λαμβανομένου υπόψη ότι, δυνάμει της προαναφερθείσας διατάξεως, στα ενδιαφερόμενα μέρη κοινοποιούνται μόνον οι αποφάσεις περί παραπομπής, συνοδευόμενες από μετάφραση στην επίσημη γλώσσα του κάθε κράτους μέλους, και όχι η εθνική δικογραφία που τυχόν διαβιβάστηκε στο Δικαστήριο από το αιτούν δικαστήριο (διάταξη Adiamix, C-368/12, EU:C:2013:257, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 49 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι το αιτούν δικαστήριο δεν παρέσχε, με την απόφασή του περί παραπομπής, ένδειξη ή διευκρίνιση για τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που θα μπορούσαν να στοιχειοθετούν παραβίαση της αρχής της ισότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 του Χάρτη, ή για τους λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς το κύρος των άρθρων 9 και 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας για την «καθολική υπηρεσία».
- 50 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία για να δώσει χρήσιμη απάντηση στο υποβληθέν ερώτημα.
- 51 Κατά συνέπεια το τρίτο ερώτημα είναι απαράδεκτο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 52 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Η οδηγία 2002/22/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία περί καθολικής υπηρεσίας), όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/136/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009, έχει την έννοια ότι τα ειδικά τιμολόγια και ο μηχανισμός χρηματοδότησεως που προβλέπονται αντιστοίχως στα άρθρα 9 και 13, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής έχουν εφαρμογή μόνο στις υπηρεσίες συνδέσεως στο διαδίκτυο που απαιτούν σύνδεση με το διαδίκτυο από σταθερή θέση, και όχι στις υπηρεσίες κινητών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών συνδέσεως στο διαδίκτυο που παρέχονται μέσω των εν λόγω κινητών επικοινωνιών. Εάν οι υπηρεσίες αυτές καταστούν διαθέσιμες στο κοινό, εντός της επικράτειας, ως «υποχρεωτικές πρόσθετες υπηρεσίες», κατά την έννοια του άρθρου 32 της οδηγίας 2002/22, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2009/136, η χρηματοδότησή τους δεν επιτρέπεται να εξασφαλιστεί, στο εθνικό δίκαιο, με μηχανισμό στον οποίο συμμετέχουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις.

(υπογραφές)